

Les 96 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord פָּרַח {párach} [pa'al] Bloeien.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	פּוֹרַח	pore'ach	פָּרַחְתִּי	אֶפְרַח
Ik (v)	פּוֹרַחַת	porachat	פָּרַחְתִּי	אֶפְרַח
Jij (m)	פּוֹרַח	pore'ach	פָּרַחְתָּ	תִּפְרַח
Jij (v)	פּוֹרַחַת	porachat	פָּרַחְתָּ	תִּפְרַחִי
Hij	פּוֹרַח	pore'ach	פָּרַח	יִפְרַח
Zij	פּוֹרַחַת	porachat	פָּרַחָה	תִּפְרַח
Wij (m)	פּוֹרְחִים	por'chiem	פָּרַחְנוּ	נִפְרַח
Wij (v)	פּוֹרְחוֹת	por'chot	פָּרַחְנוּ	נִפְרַח
Jullie (m)	פּוֹרְחִים	por'chiem	פָּרַחְתֶּם	תִּפְרַחוּ
Jullie (v)	פּוֹרְחוֹת	por'chot	פָּרַחְתֶּן	תִּפְרַחוּ
Zij (m)	פּוֹרְחִים	por'chiem	פָּרְחוּ	יִפְרְחוּ
Zij (v)	פּוֹרְחוֹת	por'chot	פָּרְחוּ	יִפְרְחוּ

Gebiedende wijs: m: פָּרַח p^erach, v: פָּרַחִי pirchie, meervoud: פָּרְחוּ pirchoe, inf: לְפָרוֹחַ lif'ro'ach

Opdracht 2: Vervoeg het werkwoord פָּרָה p^aráh [pa'al] Vruchtbaar zijn.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	פּוֹרֵה	porèh	פָּרִיתִי	אֶפְרֶה
Ik (v)	פּוֹרֵה	poráh	פָּרִיתִי	אֶפְרֶה
Jij (m)	פּוֹרֵה	porèh	פָּרִיתָ	תִּפְרֶה
Jij (v)	פּוֹרֵה	poráh	פָּרִיתָ	תִּפְרִי
Hij	פּוֹרֵה	porèh	פָּרָה	יִפְרֶה
Zij	פּוֹרֵה	poráh	פָּרְתָה	תִּפְרֶה
Wij (m)	פּוֹרִים	poriem	פָּרִינוּ	נִפְרֶה
Wij (v)	פּוֹרוֹת	porot	פָּרִינוּ	נִפְרֶה
Jullie (m)	פּוֹרִים	poriem	פָּרִיתֶם	תִּפְרוּ
Jullie (v)	פּוֹרוֹת	porot	פָּרִיתֶן	תִּפְרוּ
Zij (m)	פּוֹרִים	poriem	פָּרוּ	יִפְרוּ
Zij (v)	פּוֹרוֹת	porot	פָּרוּ	יִפְרוּ

Geb. wijs: m: פָּרָה p^ereh, v: פָּרִי p^erie, mv: פָּרוּ p^eroe, infinitief: לְפָרוֹת lifrot

Opdracht 3: Geef de vertaling en de uitspraak:

De appelboom groeit	עֵץ הַתְּפוּחַ גּוֹדֵל	etz hattapoe'ach godel
Ik (m) houd niet van citroen	אֲנִי לֹא אוֹהֵב לִימּוֹן	anie lo ohev limon
Grapefruit is een citrusvrucht	אֲשְׁכוּלִית הִיא פְּרִי־הָדָר	èshkoliet hie prie-hádár
Ik (v) eet een aardappel	אֲנִי אוֹכֵלֶת תְּפוּחַ־אֲדָמָה	anie ochèlèt tapoe'ach-adámáh
De sinaasappelbomen bloeien	עֲצֵי־הַתְּפוּז פּוֹרְחִים	atze-hattapoez porchiem
וְאֵנִי וְכָל־עַמִּי וְכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם	En wij zullen vruchtbaar zijn in het land, Genesis 26:22F	hapardes yifrach
הַפְּרָדֵס יִפְרַח	De boomgaard zal bloeien	etz tapoeziem pore'ach
עֵץ תְּפוּזִים פּוֹרֵחַ	Een bloeiende sinaasappelboom	hie ochèlèt mázon tzimchie
הִיא אוֹכֵלֶת מְזוֹן צִמְחִי	Zij eet plantaardig voedsel	hatzèmachiem g ^e deliem hetev
הַצִּמְחִים גְּדֵלִים הַיָּטֵב	De planten groeien goed	

Les 97 – Judaïca 23 - Toe Bishvat, Nieuwjaar der Bomen

Eerst de naam, טו"ו בְּשֶׁבֶט Toe Bishvat. Shevat is de elfde maand, die in januari/februari valt. Toe is de uitspraak van de lettercombinatie טו"ו, tet en waw, twee letters die de getalwaarde 9 en 6 hebben, dat is samen 15. (Men gebruikt niet ו"ה, om niet een deel van Gods Naam te gebruiken; zie les 15). Toe Bishvat betekent dus gewoon de datum 15 Shevat.

Andere namen voor deze dag zijn:

רוֹשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת	rosh hashánáh lá'ilanot,	Nieuwjaar van de Bomen,
חַג לְאֵילָנוֹת	chag lá'ilánot	Bomenfeest,
חַג הַנְּטִיעוֹת	chag han ^e tivot	Feest van het Planten.

In Israël valt de meeste regen van het regenseizoen in de eerste helft van de maand Shevat. Vanaf halverwege deze maand ontwaakt in Israël de natuur uit zijn winterslaap, de sapstroom in de bomen komt weer op gang, de knoppen van bladeren en bloemen lopen uit, een nieuwe vruchtendragende cyclus is begonnen.

Volgens de wetten (Leviticus/Wayiqra 19:23-25) mogen in Israël de vruchten van een boom de eerste drie jaar niet worden gegeten; de oogst van het vierde jaar mocht (met een dankbaar hart) in Jeruzalem worden gegeten.

Door je aan deze wetten te houden erken je, dat je alles – het land, zaad, kracht, regen op zijn tijd – aan God te danken hebt. Zie Deuteronomium 8:10, 17.

Omdat op 15 Shevat de natuur begint te ontwaken, waarbij de amandelboom als eerste bloeit, wordt deze datum in de Talmud genoemd als de rekendatum voor het brengen van de afdrachten van de oogst, de tienden, *מַעֲסֵר* *ma'aser*. Op deze datum worden alle bomen een jaar ouder, ook al zijn ze niet zo lang ervoor geplant.

Het feest Nieuwjaar van de Bomen staat niet in de Bijbel of de Talmud vermeld, wel bij de Rishonim, de geleerden die in de middeleeuwen leefden. In de loop der eeuwen heeft Toe Bishvat zich ontwikkeld tot een boomplantdag en een feest waarop, afgewisseld met gebeden, zegenspreuken (*berachot*) en

teksten uit de Tenach, zo veel mogelijk soorten fruit worden gegeten, het liefst de zeven soorten waarmee Israël is gezegend en die in de Torah worden genoemd:

tarwe	חִטָּה, חִטָּה	chittáh (v)
gerst	שְׂעוֹרָה	s ^e oráh (v)
dadel(palm)	תָּמַר	támar (m)
olijf(boom)	זַיִת	zayiet (m)
granaatappel	רִמּוֹן, רִימון	rimmon (m)
druif	עֲנָב	enáv
vijg(enboom)	תְּאֵנָה	t ^e enáh (v)

Ook de bewaarde citrusvrucht etrog (overgebleven van Soekot) wordt gegeten; kumquats, gedroogde papaya en kiwi zijn slechts enkele van de meer exotische gedroogde vruchten die Israëli's genieten van het eten op dit moment. Pecannoten, cashewnoten en pistachenoten zijn slechts enkele van de noten die de tafel zullen sieren.

De beracha (zegen) voor het eten van de vruchten luidt: *בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ*. U mag hem vertalen in opdracht 2.

Op deze dag wordt gewoon gewerkt, het is een 'halve feestdag'. In Israël besteedt men sinds ruim een eeuw meer aandacht aan dit feest om de

band met het land beter te voelen. Dit werd gestimuleerd door de herbebossing-activiteiten van het Joods Nationaal Fonds. Nu trekken schoolklassen zingend in optocht naar het land om er boompjes te planten.

Dry Bones TU B'SHVAT 2010

DryBones.com

Kosher feestelijk recept voor Toe Bishvat: Fruit en Noten Cake

- 4 eieren
- 1/8 theelepelt zout
- 1/2 theelepelt vanille-extract
- 1 kopje witte suiker
- 1 1/2 kopje gewone bloem
- 2 theelepels bakpoeder
- 450 g rode gekonfijte kersen
- 450 g groene gekonfijte kersen
- 450 g paranoten
- 450 g walnoothelften
- 450 g Pecan halveren
- 900 g ontpitte dadels

Verwarm de oven voor op 175°C (350°F). Drie cakeblikken 20 x 10 cm invetten en bekleden met bakpapier.

Klop de eieren, zout en vanille samen tot zeer licht en citroenkleurig mengsel. Roer de suiker, 1 kopje meel en het bakpoeder er doorheen.

Doe de kersen, noten, en dadels in een grote kom. Bestuif dit met de resterende 1/2 kop meel. Roer er vervolgens het suikermengsel bij. Er is zeer weinig beslag, waardoor dit een zeer stevig mengsel wordt. Kneed het zo nodig met de handen. Druk het beslag in de cakeblikken. Baktijd 1 uur. Tip: Strooi poedersuiker op de cake voor een aantrekkelijke decoratie.

Woordenschat

אֵת	et (m)
בֵּשֶׁר, בִּישָׁר	biser [pi'el]
גֵּבַע	gèva (m)
דְּבַשׁ	d'vash (m)
הִגִּיעַ	higgiya [hif'il]

Schep, schop	אִתִּים itiem
Boodschappen, aankondigen. Inf.	לְבַשֵּׁר l ^e vaser
Heuvel	
Honing	
Aankomen, toelopen	

זַיֵּת	zayiet (m)	Olijf(boom) Construct: זַיֵּת zet
חֹצֵץ	chotzet (m)	Buffer; voorraadschuur (?)
חֹטֶה, חֵטָא	chittáh (v)	Tarwe
יָצָא	yátzá [pa'al]	Uitgaan, weggaan, er uit komen, vertrekken
לָצֵאת מִן	látzet min (inf)	Vertrekken uit. <i>Zie opdracht 1</i>
יֵצֵהָר	yitzhár (m)	Zuivere olie (Bijbels)
יָרַשׁ	yárash [pa'al]	Erven; veroveren (Bijbels)
לָקַח (קַחַת) לָקַח	lâqach [pa'al]	Nemen. <i>De ל assimilert in de toekomstige tijd</i>
מַעֲשֵׂר	ma'aser (m)	Tiende, heffing (afgeleid van getal 10)
מֵרֹשׁ	merosh (bw)	Vanaf het begin, van te voren (רֵאשׁ)
נָטַע	náta [pa'al]	Planten; inf. לְנַטֵּעַ linto'a; לָטַעַת láta'at
נִטְעָה, נִטְעָה	nitta [nif'al]	Beplant worden
נֵיר	nier (m)	Geploegd veld, akker, bouwland
עֵנַב	enáv (m)	Druif
זָהָב	páz (m; bn)	(Zuiver) goud; gouden
פָּרַח	párach [pa'al]	Bloeien, gedijen, (weg)vliegen, zie les 96
רִמּוֹן, רִימוֹן	rimmon (m)	Granaatappel רִימוֹנִים rimoniem
שׁוּב	shoef (bw)	Nog eens, weer
שִׁוּעַ, שִׁוּוּעַ	shiwa [pi'el]	(Om hulp) schreeuwen
שְׂעוּרָה	s ^e oráh (v)	Gerst
שָׁקֵד	sháqed (m)	Amandel
שָׁקֵדִיָּה	sh ^e qediyáh (v)	Amandelboom
תְּאֵנָה	t ^e enáh (v)	Vijg(enboom) תְּאֵנִים t ^e eniem
תְּמָר	támar (m)	Dadel(palm)

Er bestaat nog een werkwoord Planten:

שָׂתַל	shátal [pa'al]	Planten, inplanten לְשָׂתוֹל lishtol
שָׂתַל	shattál (m)	Tuinier, planter
שָׂתַלְנוֹת	shatlánoet (v)	Tuindersvak
שָׂתִיל	shátiel (m)	Zaailing, stekje, plantje
שָׂתִילָה	sh ^e tiláh (v)	(Het) (aan)planten

N.B. Mijn tekstverwerker weigert puntjes onder de qof te plaatsen.

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord יָצָא {yátzá} [pa'al] Vertrekken. De yod assimileert in de toekomstige tijd, zie les 71. Voor controle zie www.hebrewatmilah.org/maskilon1/index.htm.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomstige tijd	Persoon
Ik (m)	אֲנִי
Ik (v)	יּוֹצֵאת yotzet	יָצָאתִי yátzáti	אֲצַא etze	אֲנִי
Jij (m)	אַתָּה
Jij (v)	אַתְּ
Hij	הוּא
Zij	הִיא
Wij (m)	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	אַתֶּם
Jullie (v)	אַתֶּן
Zij (m)	הֵם
Zij (v)	הֵן

Geb. wijs: m:, v:, mv:, infinitief: לָצֵאת látzet

